

§ 124

Kasvatus- ja koulutuslautakunnan lausunto toimialan talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaluonnoksesta vuosille 2019–2028

HEL 2018-002676 T 02 02 00

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunkiympäristötoimialan rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuuden rakennetun omaisuuden hallintapalvelulle toimialan talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaluonnoksesta vuosille 2019–2028 ja ehdotuksesta vuokra- ja osakekohteiden suunnitteilla olevista uudis- ja peruskorjaushankkeista vuosiksi 2019–2021:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää kaupunkistrategian 2017–2021 linjausta turvallisista ja terveellisistä oppimisympäristöistä ja kiinteistöstrategian suunnitelmaa sisäilmaongelmista kärsivien koulujen, päiväkotien ja leikkipuistojen rakennusten korjaamisesta tai korvaamisesta uusilla rakennuksilla kauan odotettuna ja välttämättömänä linjauksena, jonka toteuttamiseen on varauduttu lisäämällä varoja talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaan vuosiksi 2019–2028.

Toimialan kannalta on 10-vuotisessa talonrakennushankkeiden investointitarkastelussa tärkeää varmistaa toimintaa ja uutta varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmaa tukevat sekä oikea-aikaiset lakisääteiset varhaiskasvatuksen tilapaikat, lähikouluperiaatteen mukaiset perusopetuksen oppilaspaiikat, koulutustakuun toteutuminen sekä terveellinen ja turvallinen oppimisen ympäristö. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo mainittujen osa-alueiden olevan tärkeydeltään samanarvoisia.

Kaupungin sisäisen työnjaon mukaisesti kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ilmaisee tilatarpeensa ja kaupunkiympäristön toimiala vastaa tilojen toteutuksesta sekä kunnossa- että ylläpidosta. Hankkeiden tilasuunnittelu edellyttää nopeata ja oikea-aikaista yhteistyötä kaupunkiympäristön toimialan kanssa, henkilöresurssien riittävyys hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee varmistaa molemmilla toimialoilla. Kaupunkiympäristön toimialan tulee toteutuksessa ja kunnossapidossa varmistaa oppimisen tilojen turvallisuus ja terveellisyys sekä perusparannushankkeiden ajoittamisessa että niiden toteutuksen aikana. Kasvaneeseen hankemäärään ja uusiin hankemalleihin tulee varautua budjetoinnissa, ettei lisävuokravaikutukset kuluta opetukseen varattua määrärahaa. Palvelutilojen talonrakennushankkeissa on huomioitu kaupunkistrategian tavoitteiden lisäksi tilojen oikea-aikaisuus ja rakennushankkeiden vaikuttavuus palveluihin. Turvallisuus ja terveellisyys, energiatehokkuuden, ylläpitokustannusten ja tilankäytön tehosta-

minen sekä palvelujen kokonaiskustannusten vähentäminen ovat kriteerejä hankkeiden priorisoinnissa.

Vuoden 2019 talousarvion laatimisoheessa lautakuntia pyydetään arvioimaan huolellisesti toimialan tilojen korjausinvestointiohjelma ja sen riittävyys erityisesti sisäilmakorjausten näkökulmasta toimialalla olevan viimeisimmän tiedon sekä kiinteistöstrategian valossa. Huonokuntoisten ja sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen korvaaminen uudisrakennuksilla lisää hankkeiden rakennuskustannuksia. Kiinteistöstrategian linjausten mukaisesti sisäilmahankkeilla ei tule olla toimialalle vuokravaiikutusta.

Kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialan yhteistyössä valmisteleva rakentamisohjelmaluonnos vuosille 2019-2028 on sopeutettu kaupunginhallituksen 28.5.2018 hyväksymään talousarvio-raamiin. Kaupunkiympäristön toimiala esittää osaa akuuteista ja uusiin toteutusmalleihin soveltuvista hankkeista toteutettavaksi vuokra- ja osakehankkeina.

Rakentamisohjelmaluonnoksessa on toimialalla yhteensä 131 hanketta, joista uudis- ja lisärakennushankkeita on 73 ja korjaushankkeita on 58.

Koulu- ja oppilaitosrakentamisen sekä päiväkotirakentamisen tarve ja tavoitteet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee huolehtia siitä, että se voi tarjota tarpeelliset ja tarkoituksenmukaiset tilat suomen- ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä lukio- ja aikuiskoulutuksen sekä vapaan sivistystyön asiakkaille. Toimiala huolehtii osaltaan myös koulutus- ja nuorisotakuun toteutumisesta Helsingissä. Ammatillisen peruskoulutuksen osalta edellytetään, että koulutuksen järjestäjällä tulee olla taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset käynnistää ja toteuttaa koulutus laadukkaasti tarkoituksenmukaisissa tiloissa ja tarvittavilla laitteilla.

Tavoitteena on huolehtia strategiaohjelman mukaisesti koulutustarpeen edellyttämällä tavalla ja valtakunnallisten laatutavoitteiden pohjalta määrällisesti tarkoituksenmukaisesta tiloista eri alueilla pääkaupunkiseudun työelämätarpeet otetaan huomioon. Koulutuspalvelut järjestetään kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta noudattaen, terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja vuorovaikutusmahdollisuuksia edistäen sekä syrjäytymistä ja alueellista eriarvoisuutta ehkäisemällä.

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma ja opetussuunnitelma sekä oppimisen digitalisaatio mahdollistavat uudenlaisen ja tilatehokkaamman palvelurakennuksen sekä ympäristön tilojen käytön. Tilankäyttöä tehoste-

taan suunnittelemalla joustavia ja muunneltavia tiloja ja käyttämällä ruokasali-, aula-, käytävä- sekä muita tiloja oppimisen tiloina. Toteutettavat muuntojoustavat opetustilat lisäävät tilatehokkuutta, jota parannetaan myös asiakaspaikkoja lisäämällä.

Tilojen yhteiskäytöllä tehostetaan toimialan tilankäyttöä ja varmistetaan, että kaikki kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilat ovat tehokkaassa käytössä. Ylimääräisistä tiloista luovutaan alueilla, joissa oppilasmäärä laskee pysyvästi. Uusilla ja kasvavan oppilasmäärän alueilla huolehditaan palvelujen oikea-aikaisesta toteutuksesta. Perusparanusten yhteydessä tarvittavien väistötilojen käyttö ja kustannukset optimoidaan käyttämällä niitä useiden lähekkäin sijaitsevien koulujen väistötiloina peräkkäin.

Toimialan hankkeista 44 on varhaiskasvatuksen-, 42 perusopetuksen-, 12 ruotsinkielisten palvelujen-, 21 lukio- ja ammatillisen sekä vapaan sivistystyön- ja 21 palvelujen yhteishanketta. Rakentamishjelmassa olevien hankkeiden lisäksi toimialalla toteutetaan vuosittain lukuisia pieniä toiminnallisia muutoshankkeita.

Lisäksi kaupunkistrategiassa on mainittu kohdennettuja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimenpiteitä, joilla on vaikutusta tilainvestointeihin.

Hankkeet suunnitellaan ja toteutetaan läpinäkyvästi ja osallistaen.

Asiakasmäärien kasvu

Kasvatuksen ja koulutuksen asiakkaita ovat kaupungin suomen- ja ruotsinkielisten varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten oppilaat ja opiskelijat sekä vapaan sivistystyön opiskelijat. Laskentapäivänä syyskuussa 2017 oli päivähoidossa 25 080 lasta, peruskouluissa vuosiluokilla 1–9 oli 41 170 oppilasta ja kaupungin lukioissa 8 013 opiskelijaa. Stadin ammattiopiston opiskelijoita 8 827 ja työväenopistojen asiakasmäärä oli 97 991.

Koko Helsingin asiakasmäärä (sisältää kaikki äidinkielet) kasvaa merkittävästi rakentamishjelmakauden aikana. Varhaiskasvatuksen 1–6-vuotiaiden ikäluokan arvioidaan kasvavan 1.1.2017 toteumasta (39 491) vuoden 2027 ennusteeseen (44 194) mennessä kaikkiaan noin 4 703 lapsella, peruskoulun 6–14-vuotiaiden ikäluokan määrän arvioidaan kasvavan 10 047 oppilaalla ja toisen asteen 15–17 vuotiaiden ikäluokan kasvun arvio on 3 900 opiskelijaa samalla aikavälillä. Ikäluokan 18–24-vuotiaat ennustetaan vähenevän 3 781 henkilöllä, 25–64-vuotiaiden ikäluokan kasvavan 31 880 henkilöllä ja yli 65 vuotiaiden ikäluokan niin ikään kasvavan 21 055 henkilöllä samalla aikavälillä.

Lautakunta huomauttaa, että koska toimialan asiakasmäärän kasvu (2,4 %) on noin puolet korkeampi kuin kaupungin koko asukasluvun kasvu (1,2 %), tulee kasvatuksen ja koulutuksen toimialan talonrakennushankkeisiin kohdistaa nykyistä enemmän resursseja.

Tilankäytön arviointi

Palvelujen järjestämiseen ja toimialan tilatarpeeseen vuosina 2019–2028 vaikuttavat kaupunkistrategiaan kirjatut tavoitteet. Toiminnan muutoksella, jossa koko kaupunki on oppimisen ympäristö on vaikutus tilankäytön tehostumiseen.

Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen ja jo syksystä 2018 käynnistyvä viisivuotiaiden neljän tunnin maksuton varhaiskasvatus lisäävät osaltaan palvelutilojen tarvetta.

Vuosittaisen palveluverkkotarkastelun avulla arvioidaan ja tehostetaan toimialan tilankäyttöä. Varhaiskasvatuksessa sijoitetaan toimintaa kaupungin omistamiin tiloihin. Koulun ja päiväkodin yhteishankkeissa voidaan yhteisillä keittiö-, ruokasali-, liikunta- ja hallinnon tiloilla tehostaa tilankäyttöä. Sekä ammatillisen koulutuksen reformi että opetuksen keskittäminen tulevaisuudessa Roihupellon kampukselle tulevat tehostamaan ammatillisen koulutuksen tilankäyttöä merkittävästi. Vapaa sivistystyö keskittää toimintaansa toimialan tiloissa, jolloin saavutetaan säästöä valvonta- ja siivouskuluissa.

Uusien ja perusparannettavien oppimisympäristöjen tilamitoitusta, suunnittelua ja tilan käyttöä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa sekä toisen asteen koulutuksessa ohjaavat ympäristökeskuksen ja opetushallituksen ohjeet ja suositukset, uudet varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat, digitalisaatio sekä ammatillisen reformin tuomat muutokset tilatarpeeseen sekä kaupunkistrategian linjaukset. Varhaiskasvatuksen tilojen suunnittelussa noudatetaan ympäristökeskuksen ohjeita ja päiväkodin käsikirjaa, koulu- ja oppilaitosten tilasuunnitteluohjeita päivitetään.

Tilankäyttöohjelman mukaan suunnitelmakaudella 2019–2028 tilankäyttö tehostuu. Uudella toimialalla tilankäyttötaulukoiden tarkastelualueita on lisätty, jolloin kaikilta alueilta ei ole käytettävissä aikaisempien vuosien vastaavia vertailulukuja.

Varhaiskasvatuksen (suomen- ja ruotsinkielinen) huoneistoneliömäärän asiakasta kohden arvioidaan kasvavan vuoden 2019 tasosta 9,05 htm² tasoon 9,45 htm² vuoteen 2027 mennessä (kasvun taustalla 5 vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus). Perusopetuksen (suomen- ja ruotsinkielinen) huoneistoneliömäärän asiakasta kohden arvioidaan tehostuvan vuoden 2019 tasosta 11,66 htm² tasoon 11,13 htm² vuoteen 2027

mennessä. Lukioiden (suomen- ja ruotsinkielinen) huoneistoneliömäärän asiakasta kohden arvioidaan tehostuvan vuoden 2019 tasosta 9,59 htm² tasoon 9,10 htm² vuoteen 2027 mennessä ja ammatillisen opetuksen vuoden 2019 tasosta 16,57 htm² tasoon 15,40 htm² vuoteen 2026 mennessä.

Tilankäytön tehostamisen seurauksena kiinteistöjen ilmanvaihdon ja muiden teknisten järjestelmien sekä saniteetti- ja ruokahuollon tilojen lisääntynyt tarve aiheuttaa erikokoisia perusparannus- ja korjaustarpeita, jotka toteutuessaan nostavat osaltaan toimialan vuokratukustannuksia suunnitelmakaudella 2019–2028.

Tilankäytön tehostamiseen toimialalla vaikuttaa:

Lapsi-, oppilas- ja opiskelijamäärän voimakas kasvu on lisännyt ja edelleen lisää tilantarvetta seuraavan 10 vuoden aikana.

Rakennusten huonokuntoisuus ja riittämätön ilmanvaihto vaikeuttaa olemassa olevien tilojen nykyistä tehokkaampaa tilankäyttöä.

Helsingissä suojeltujen ja teknisesti vaikeasti muutettavien rakennusten määrä vaikeuttaa tilojen käyttöä tehokkaasti, joustavasti sekä pedagogisesti parhaalla mahdollisella tavalla.

Tilankäyttöä tehostetaan toimialalla seuraavasti:

Toimiajan vuosittaisella palveluverkkotarkastelulla, toimialan ja kaupunkiympäristön yhteisillä tilaverkkotarkastelulla kartoitetaan toimialan tilantarvetta. Tarpeettomista tiloista luovutaan alueilla, joissa oppilasmäärä laskee muutoin kuin tilapäisesti.

Uusia toimintoja sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan olemassa oleviin tiloihin. Tilojen yhteiskäyttöä toimialalla ja kaupungin muiden toimijoiden kesken lisätään. Muiden toimialojen/toimijoiden toiminnan sijoittuminen kouluille tuottaa säästöä koko kaupungin mittakaavassa.

Uudet varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat sekä digitalisaatio mahdollistavat tehokkaamman tilankäytön.

Tilojen ilta- ja vapaa-ajankäyttöä lisätään opetustiloissa, samoin työväenopistojen ja taiteen perusopetuksen sijoittumista ja keskittämistä toimialan olemassa oleviin tiloihin.

Rakennuskannan huonon kunnon vuoksi lisääntyviin sisäilmalähtöisiin ja muihin perusparannuksiin pyritään löytämään väistötalaketjuja olemassa olevista kaupungin kiinteistöistä sekä järjestelemään perusparannushankkeiden ketjutusta siten, että viipalerakennuksia voidaan käyttää useiden lähekkäin sijaitsevien koulujen väistötiloina peräkkäin.

Kaupunkiympäristön talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaluonnoksen
2019–2028 kommentointi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on maaliskuussa 2018 vastannut kaupunkiympäristön hallintokunnille esittämään tiedusteluun koskien investointiehdotusta vuosille 2019-2028 (liitte 1). Toimialan vastaus on laadittu yhteistyössä palvelukokonaisuuksien kanssa ja esitelty toimialan sisäilmatyöryhmälle.

Kaupunkiympäristötoimialan Rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuuden rakennetun omaisuuden hallintapalvelun 29.5.2018 päivätty kasvatuksen ja koulutuksen toimialan talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaluonnos vuosiksi 2019–2028 (liite 3) ja ehdotus vuokra- ja osakekohteiden suunnitteilla olevista uudis- ja peruskorjaushankkeista vuosiksi 2019–2021 (liite 4) vastaavat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan näkemystä toimialan tilatarpeesta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta haluaa kiinnittää kaupunkiympäristön toimialan huomiota seuraaviin seikkoihin:

Kaavoituksessa on huomioitava kasvatuksen ja koulutuksen tilatarpeet, että kasvavalle asiakasmäärälle saadaan oikea-aikaisesti toteutettua tarvittavat palvelut. Palveluille tulee varata riittävät piha- tai ulkoilualueet sekä sisäliikuntamahdollisuudet, jotka toimivat myös asukaskäytössä. Kulunvalvonnan ja lukituksen kustannukset tulee huomioida rakentamishjelmassa.

Akuutit lisätila- ja väistötilatarpeet vaativat suunnittelussa ja toteutuksessa nopeaa ja sujuvaa sisäistä yhteistyötä.

Elinkaari- ja allianssihankkeita suunniteltaessa tulee huomioida henkilöresurssien riittävyys.

Perusparannusten rakennussuojelusta johtuvat rakentamisen lisäkustannukset tulisi kuulua kiinteistön omistajalle, lisävuokravaikutukset eivät saa kuluttaa opetukseen varattua määrärahaa.

Budjetointia varten tarvitaan oikean suuruinen arvio hankkeiden vuokravaikutuksista. Toteutuva vuokra ei saa ylittää hankepäätöksen vuokraa.

Kaikki muutokset vuokrissa tulee ilmoittaa toimialalle oikea-aikaisesti talousarvioesityksen laatimisaikatauluun nähden.

Varmistetaan kaupunkistrategiaan kirjattujen tavoitteiden toteutuminen aikataulussa. Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisen ja jo syksystä 2018 käynnistyvän viisivuotiaiden neljän tunnin maksuttoman varhaiskasvatuksen tarvitsemat tilat.

Myllypuroon muodostetaan kansainvälisesti kiinnostava rakennusalan osaamiskeskittymä, jossa Stadin ammatti- ja aikuisopisto toimii yhteistyössä ammattikorkeakoulu Metropolian sekä alan yritysten ja ympäröivän yhteisön kanssa. Tähän toimipaikkaan keskitetään Stadin ammatti- ja aikuisopiston rakennusalan ja talotekniikan koulutus.

Edistetään Urhea-kampusta, urheiluosaamisen keskittymää, joka muodostuu Mäkelänrinteen lukion laajennuksesta, urheiluhallista sekä opiskelija-asuntorakennuksista.

Ohjelmaluonnos poikkeaa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan maaliskuun luonnoksesta seuraavasti:

Helsingin kielilukion ja päiväkotikiertokortin hankkeita ei ole aikais-tettu.

Hopplaxskolan Lokkalantien toimipisteen, Kruunuhaan yläasteen, Käpylän peruskoulun Väinöläkadun ja Untamontien toimipisteiden, Laut-tasaaren ala-asteen Myllykallion toimipisteen, päiväkotikiertokortin ja Mustapuron, Mustakiven korttelitalon ja Pihlajiston ala-asteen hankkei-ta on myöhennetty aikataulujen viivästymisen vuoksi.

Käsittely

Esittelijä muutti esitystään siten, että Tilankäytön arviointi -kohdan kuu-des kappale muutetaan kuulumaan seuraavasti: Varhaiskasvatuksen (suomen- ja ruotsinkielinen) huoneistoneliömäärän asiakasta kohden arvioidaan kasvavan vuoden 2019 tasosta 9,05 htm² tasoon 9,45 htm² vuoteen 2027 mennessä (kasvun taustalla 5 vuotiainen maksuton var-haiskasvatus). Perusopetuksen (suomen- ja ruotsinkielinen) huoneisto-neliömäärän asiakasta kohden arvioidaan tehostuvan vuoden 2019 ta-sosta 11,66 htm² tasoon 11,13 htm² vuoteen 2027 mennessä. Lukioi-den (suomen- ja ruotsinkielinen) huoneistoneliömäärän asiakasta koh-den arvioidaan tehostuvan vuoden 2019 tasosta 9,59 htm² tasoon 9,10 htm² vuoteen 2027 mennessä ja ammatillisen opetuksen vuoden 2019 tasosta 16,57 htm² tasoon 15,40 htm² vuoteen 2026 mennessä.

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Poistetaan kohdassa (19) kappaleesta osio "luovutaan pienistä yksiköistä sekä"

Perustelut:

- Varhaiskasvatuksen paikoille on huutava pula, eikä nyt pidä lähtökoh-taisesti luopua mistään.
- Isot päiväkodit eivät voi olla yhtä lähellä kuin kotia kuin pienet ja täten

pienet lähempänä olevat päiväkodit helpottavat perheiden arjen logistisia ratkaisuja.

Kannattaja: Otso Kivekäs

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Vesa Korkkulan tekemän ja Otso Kivekkään kannattaman vastaehdotuksen.

Vastaehdotus:

Vesa Korkkula: Lisätään ennen kohtaa (17) tilankäytön arviointi

"Lautakunta huomauttaa, että koska toimialan asiakasmäärän kasvu (2,4%) on noin puolet korkeampi kuin kaupungin koko asukasluvun kasvu (1,2%), tulee kasvatuksen ja koulutuksen toimialan talonrakennushankkeisiin kohdistaa nykyistä enemmän resursseja."

Kannattaja: Petra Malin

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Vesa Korkkulan tekemän ja Petra Malinin kannattaman vastaehdotuksen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Mauno Kemppe, tilapalvelupäällikkö, puhelin: 310 86860
mauno.kemppi(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kaskon hanke esitys huhtikuu 2018
- 2 Lausuntopyyntö toimialoille
- 3 TAE 2019-28_talonrakennushankkeet_lausunversio_20180529.xlsx
- 4 Vuokra- ja osakehanke-ehdotukset vuosille 2019-2021 pääomittuna

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antaa seuraavan lausunnon kaupunkiympäristötoimialan rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuuksien rakennetun omaisuuden hallintapalvelulle toimialan talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaluonnoksesta vuosille 2019–2028 ja ehdotuksesta vuokra- ja osakekohteiden suunnitteilla olevista uudis- ja peruskorjaushankkeista vuosiksi 2019–2021:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta pitää kaupunkistrategian 2017–2021 linjausta turvallisista ja terveellisistä oppimisympäristöistä ja kiinteis-

töstrategian suunnitelmaa sisäilmaongelmista kärsivien koulujen, päiväkotien ja leikkipuistojen rakennusten korjaamisesta tai korvaamisesta uusilla rakennuksilla kauan odotettuna ja välttämättömänä linjauksena, jonka toteuttamiseen on varauduttu lisäämällä varoja talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaan vuosiksi 2019–2028.

Toimialan kannalta on 10-vuotisessa talonrakennushankkeiden investointitarkastelussa tärkeää varmistaa toimintaa ja uutta varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmaa tukevat sekä oikea-aikaiset lakisääteiset varhaiskasvatuksen tilapaikat, lähikouluperiaatteen mukaiset perusopetuksen oppilaspaiikat, koulutustakuun toteutuminen sekä terveellinen ja turvallinen oppimisen ympäristö. Kasvatus- ja koulutuslautakunta katsoo mainittujen osa-alueiden olevan tärkeydeltään samanarvoisia.

Kaupungin sisäisen työnjaon mukaisesti kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ilmaisee tilatarpeensa ja kaupunkiympäristön toimiala vastaa tilojen toteutuksesta sekä kunnossa- että ylläpidosta. Hankkeiden tilasuunnittelu edellyttää nopeata ja oikea-aikaista yhteistyötä kaupunkiympäristön toimialan kanssa, henkilöresurssien riittävyys hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa tulee varmistaa molemmilla toimialoilla. Kaupunkiympäristön toimialan tulee toteutuksessa ja kunnossapidossa varmistaa oppimisen tilojen turvallisuus ja terveellisyys sekä perusparannushankkeiden ajoittamisessa että niiden toteutuksen aikana. Kasvaneeseen hankemäärään ja uusiin hankemalleihin tulee varautua budjetoinnissa, ettei lisävuokravaikutukset kuluta opetukseen varattua määrärahaa. Palvelutilojen talonrakennushankkeissa on huomioitu kaupunkistrategian tavoitteiden lisäksi tilojen oikea-aikaisuus ja rakennushankkeiden vaikuttavuus palveluihin. Turvallisuus ja terveellisyys, energiatehokkuuden, ylläpitokustannusten ja tilankäytön tehostaminen sekä palvelujen kokonaiskustannusten vähentäminen ovat kriteerejä hankkeiden priorisoinnissa.

Vuoden 2019 talousarvion laatimishjeessa lautakuntia pyydetään arvioimaan huolellisesti toimialan tilojen korjausinvestointiohjelma ja sen riittävyys erityisesti sisäilmakorjausten näkökulmasta toimialalla olevan viimeisimmän tiedon sekä kiinteistöstrategian valossa. Huonokuntoisten ja sisäilmaongelmaisten kiinteistöjen korvaaminen uudisrakennuksilla lisää hankkeiden rakennuskustannuksia. Kiinteistöstrategian linjausten mukaisesti sisäilmahankkeilla ei tule olla toimialalle vuokravai-
kutusta.

Kasvatuksen ja koulutuksen sekä kaupunkiympäristön toimialan yhteistyössä valmisteleva rakentamishjelmaluonnos vuosille 2019-2028 on sopeutettu kaupunginhallituksen 28.5.2018 hyväksymään talousarvio-
raamiin. Kaupunkiympäristön toimiala esittää osaa akuuteista ja uusiin

toteutusmalleihin soveltuvista hankkeista toteutettavaksi vuokra- ja osakehankkeina.

Rakentamishjelmaluonnoksessa on toimialalla yhteensä 131 hanketta, joista uudis- ja lisärakennushankkeita on 73 ja korjaushankkeita on 58.

Koulu- ja oppilaitosrakentamisen sekä päiväkotirakentamisen tarve ja tavoitteet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee huolehtia siitä, että se voi tarjota tarpeelliset ja tarkoituksenmukaiset tilat suomen- ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen sekä lukio- ja aikuiskoulutuksen sekä vapaan sivistystyön asiakkaille. Toimiala huolehtii osaltaan myös koulutus- ja nuorisotakuun toteutumisesta Helsingissä. Ammatillisen peruskoulutuksen osalta edellytetään, että koulutuksen järjestäjällä tulee olla taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset käynnistää ja toteuttaa koulutus laadukkaasti tarkoituksenmukaisissa tiloissa ja tarvittavilla laitteilla.

Tavoitteena on huolehtia strategiaohjelman mukaisesti koulutustarpeen edellyttämällä tavalla ja valtakunnallisten laatuavoitteiden pohjalta määrällisesti tarkoituksenmukaisesta tiloista eri alueilla pääkaupunki-seudun työelämätarpeet otetaan huomioon. Koulutuspalvelut järjestetään kustannustehokkaasti ja asiakaslähtöisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta noudattaen, terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja vuorovaihtumahdollisuuksia edistäen sekä syrjäytymistä ja alueellista eriarvoisuutta ehkäisemällä.

Uusi varhaiskasvatussuunnitelma ja opetussuunnitelma sekä oppimisen digitalisaatio mahdollistavat uudenlaisen ja tilatehokkaamman palvelurakennuksen sekä ympäristön tilojen käytön. Tilankäyttöä tehostetaan suunnittelemalla joustavia ja muunneltavia tiloja ja käyttämällä ruokasali-, aula-, käytävä- sekä muita tiloja oppimisen tiloina. Toteutettavat muuntojoustavat opetustilat lisäävät tilatehokkuutta, jota parannetaan myös asiakaspaikkoja lisäämällä.

Tilojen yhteiskäytöllä tehostetaan toimialan tilankäyttöä ja varmistetaan, että kaikki kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tilat ovat tehokkaassa käytössä. Ylimääräisistä tiloista luovutaan alueilla, joissa oppilasmäärä laskee pysyvästi. Uusilla ja kasvavan oppilasmäärän alueilla huolehditaan palvelujen oikea-aikaisesta toteutuksesta. Perusparanusten yhteydessä tarvittavien väistötilojen käyttö ja kustannukset optimoidaan käyttämällä niitä useiden lähekkäin sijaitsevien koulujen väistötiloina peräkkäin.

Toimialan hankkeista 44 on varhaiskasvatuksen-, 42 perusopetuksen-, 12 ruotsinkielisten palvelujen-, 21 lukio- ja ammatillisen sekä vapaan si-

vistystyön- ja 21 palvelujen yhteishanketta. Rakentamishjelmassa olevien hankkeiden lisäksi toimialalla toteutetaan vuosittain lukuisia pieniä toiminnallisia muutoshankkeita.

Lisäksi kaupunkistrategiassa on mainittu kohdennettuja kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimenpiteitä, joilla on vaikutusta tilainvestointeihin.

Hankkeet suunnitellaan ja toteutetaan läpinäkyvästi ja osallistaen.

Asiakasmäärien kasvu

Kasvatuksen ja koulutuksen asiakkaita ovat kaupungin suomen- ja ruotsinkielisten varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten oppilaat ja opiskelijat sekä vapaan sivistystyön opiskelijat. Laskentapäivänä syyskuussa 2017 oli päivähoidossa 25 080 lasta, peruskouluissa vuosiluokilla 1–9 oli 41 170 oppilasta ja kaupungin lukioissa 8 013 opiskelijaa. Stadin ammattiopiston opiskelijoita 8 827 ja työväenopistojen asiakasmäärä oli 97 991.

Koko Helsingin asiakasmäärä (sisältää kaikki äidinkielet) kasvaa merkittävästi rakentamishjelmakauden aikana. Varhaiskasvatuksen 1–6-vuotiaiden ikäluokan arvioidaan kasvavan 1.1.2017 toteumasta (39 491) vuoden 2027 ennusteeseen (44 194) mennessä kaikkiaan noin 4 703 lapsella, peruskoulun 6–14-vuotiaiden ikäluokan määrän arvioidaan kasvavan 10 047 oppilaalla ja toisen asteen 15–17 vuotiaiden ikäluokan kasvun arvio on 3 900 opiskelijaa samalla aikavälillä. Ikäluokan 18–24-vuotiaat ennustetaan vähenevän 3 781 henkilöllä, 25–64-vuotiaiden ikäluokan kasvavan 31 880 henkilöllä ja yli 65 vuotiaiden ikäluokan niin ikään kasvavan 21 055 henkilöllä samalla aikavälillä.

Tilankäytön arviointi

Palvelujen järjestämiseen ja toimialan tilatarpeeseen vuosina 2019–2028 vaikuttavat kaupunkistrategiaan kirjatut tavoitteet. Toiminnan muutoksella, jossa koko kaupunki on oppimisen ympäristö on vaikutus tilankäytön tehostumiseen.

Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen ja jo syksystä 2018 käynnistyvä viisivuotiaiden neljän tunnin maksuton varhaiskasvatus lisäävät osaltaan palvelutilojen tarvetta.

Vuosittaisen palveluverkkotarkastelun avulla arvioidaan ja tehostetaan toimialan tilankäyttöä. Varhaiskasvatuksessa luovutaan pienistä yksiköistä sekä sijoitetaan toimintaa kaupungin omistamiin tiloihin. Koulun ja päiväkodin yhteishankkeissa voidaan yhteisillä keittiö-, ruokasali-, liikunta- ja hallinnon tiloilla tehostaa tilankäyttöä. Sekä ammatillisen kou-

lutuksen reformi että opetuksen keskittäminen tulevaisuudessa Roihupellon kampukselle tulevat tehostamaan ammatillisen koulutuksen tilankäyttöä merkittävästi. Vapaa sivistystyö keskittää toimintaansa toimialan tiloissa, jolloin saavutetaan säästöä valvonta- ja siivouskuluissa.

Uusien ja perusparannettavien oppimisympäristöjen tilamitoitusta, suunnittelua ja tilan käyttöä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa sekä toisen asteen koulutuksessa ohjaavat ympäristökeskuksen ja opetushallituksen ohjeet ja suositukset, uudet varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat, digitalisaatio sekä ammatillisen reformin tuomat muutokset tilatarpeeseen sekä kaupunkistrategian linjaukset. Varhaiskasvatuksen tilojen suunnittelussa noudatetaan ympäristökeskuksen ohjeita ja päiväkodin käsikirjaa, koulu- ja oppilaitosten tilasuunnitteluohjeita päivitetään.

Tilankäyttöohjelman mukaan suunnitelmakaudella 2019–2028 tilankäyttö tehostuu. Uudella toimialalla tilankäyttötaulukoiden tarkastelualueita on lisätty, jolloin kaikilta alueilta ei ole käytettävissä aikaisempien vuosien vastaavia vertailulukuja.

Varhaiskasvatuksen (suomen- ja ruotsinkielinen) huoneistoneliömäärän asiakasta kohden arvioidaan kasvavan vuoden 2019 tasosta 9,05 htm² tasoon 9,45 vuoteen 2027 mennessä (kasvun taustalla 5 vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus). Perusopetuksen (suomen- ja ruotsinkielinen) tehokkuusluku tehostuu vuoden 2019 tasosta 11,66 tasoon 11,13 vuoteen 2027 mennessä. Lukioiden (suomen- ja ruotsinkielinen) tehokkuusluku tehostuu vuoden 2019 tasosta 9,59 tasoon 9,10 vuoteen 2027 mennessä ja ammatillisen opetuksen vuoden 2019 tasosta 16,57 tasoon 15,40 huoneistoneliötä opiskelijaa kohti vuoteen 2026 mennessä.

Tilankäytön tehostamisen seurauksena kiinteistöjen ilmanvaihdon ja muiden teknisten järjestelmien sekä saniteetti- ja ruokahuollon tilojen lisääntynyt tarve aiheuttaa erikokoisia perusparannus- ja korjaustarpeita, jotka toteutuessaan nostavat osaltaan toimialan vuokratukustannuksia suunnitelmakaudella 2019–2028.

Tilankäytön tehostamiseen toimialalla vaikuttaa:

Lapsi-, oppilas- ja opiskelijamäärän voimakas kasvu on lisännyt ja edelleen lisää tilantarvetta seuraavan 10 vuoden aikana.

Rakennusten huonokuntoisuus ja riittämätön ilmanvaihto vaikeuttaa olemassa olevien tilojen nykyistä tehokkaampaa tilankäyttöä.

Helsingissä suojeltujen ja teknisesti vaikeasti muutettavien rakennusten määrä vaikeuttaa tilojen käyttöä tehokkaasti, joustavasti sekä pedagogisesti parhaalla mahdollisella tavalla.

Tilankäyttöä tehostetaan toimialalla seuraavasti:

Toimialan vuosittaisella palveluverkkotarkastelulla, toimialan ja kaupunkiympäristön yhteisillä tilaverkkotarkastelulla kartoitetaan toimialan tilantarvetta. Tarpeettomista tiloista luovutaan alueilla, joissa oppilasmäärä laskee muutoin kuin tilapäisesti.

Uusia toimintoja sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan olemassa oleviin tiloihin. Tilojen yhteiskäyttöä toimialalla ja kaupungin muiden toimijoiden kesken lisätään. Muiden toimialojen/toimijoiden toiminnan sijoittuminen kouluille tuottaa säästöä koko kaupungin mittakaavassa.

Uudet varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat sekä digitalisaatio mahdollistavat tehokkaamman tilankäytön.

Tilojen ilta- ja vapaa-ajankäyttöä lisätään opetustiloissa, samoin työväenopistojen ja taiteen perusopetuksen sijoittumista ja keskittämistä toimialan olemassa oleviin tiloihin.

Rakennuskannan huonon kunnan vuoksi lisääntyviin sisäilmalähtöisiin ja muihin perusparannuksiin pyritään löytämään väistötilaketjuja olemassa olevista kaupungin kiinteistöistä sekä järjestelemään perusparannushankkeiden ketjutusta siten, että viipalerakennuksia voidaan käyttää useiden lähekkäin sijaitsevien koulujen väistötiloina peräkkäin.

Kaupunkiympäristön talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaluonnoksen 2019–2028 kommentointi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on maaliskuussa 2018 vastannut kaupunkiympäristön hallintokunnille esittämään tiedusteluun koskien investointiehdotusta vuosille 2019-2028 (liitte 1). Toimialan vastaus on laadittu yhteistyössä palvelukokonaisuuksien kanssa ja esitelty toimialan sisäilmatyöryhmälle.

Kaupunkiympäristötoimialan Rakennukset ja yleiset alueet palvelukokonaisuuden rakennetun omaisuuden hallintapalvelun 29.5.2018 päivätty kasvatuksen ja koulutuksen toimialan talonrakennushankkeiden rakentamishjelmaluonnos vuosiksi 2019–2028 (liite 3) ja ehdotus vuokra- ja osakekohteiden suunnitteilla olevista uudis- ja peruskorjaushankkeista vuosiksi 2019–2021 (liite 4) vastaavat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan näkemystä toimialan tilatarpeesta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta haluaa kiinnittää kaupunkiympäristön toimialan huomiota seuraaviin seikkoihin:

Kaavoituksessa on huomioitava kasvatuksen ja koulutuksen tilatarpeet, että kasvavalle asiakasmäärälle saadaan oikea-aikaisesti toteutettua tarvittavat palvelut. Palveluille tulee varata riittävät piha- tai ulkoilualueet sekä sisäliikuntamahdollisuudet, jotka toimivat myös asukaskäytössä. Kulunvalvonnan ja lukituksen kustannukset tulee huomioida rakentamishjelmassa.

Akuutit lisätila- ja väistötilatarpeet vaativat suunnittelussa ja toteutuksessa nopeaa ja sujuvaa sisäistä yhteistyötä.

Elinkaari- ja allianssihankeita suunniteltaessa tulee huomioida henkilöresurssien riittävyys.

Perusparannusten rakennussuojelusta johtuvat rakentamisen lisäkustannukset tulisi kuulua kiinteistön omistajalle, lisävuokravaikutukset eivät saa kuluttaa opetukseen varattua määrärahaa.

Budjetointia varten tarvitaan oikean suuruinen arvio hankkeiden vuokravaikutuksista. Toteutuva vuokra ei saa ylittää hankepäättökseen vuokraa.

Kaikki muutokset vuokrissa tulee ilmoittaa toimialalle oikea-aikaisesti talousarvioesityksen laatimisaikatauluun nähden.

Varmistetaan kaupunkistrategiaan kirjattujen tavoitteiden toteutuminen aikataulussa. Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisen ja jo syksystä 2018 käynnistyvän viisivuotiaiden neljän tunnin maksuttoman varhaiskasvatuksen tarvitsemat tilat.

Myllypuroon muodostetaan kansainvälisesti kiinnostava rakennusalan osaamiskeskittymä, jossa Stadin ammatti- ja aikuisopisto toimii yhteistyössä ammattikorkeakoulu Metropolian sekä alan yritysten ja ympäröivän yhteisön kanssa. Tähän toimipaikkaan keskitetään Stadin ammatti- ja aikuisopiston rakennusalan ja talotekniikan koulutus.

Edistetään Urhea-kampusta, urheiluosaamisen keskittymää, joka muodostuu Mäkelänrinteen lukion laajennuksesta, urheiluhallista sekä opiskelija-asuntorakennuksista.

Ohjelmaluonnos poikkeaa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan maaliskuun luonnoksesta seuraavasti:

Helsingin kielilukion ja päiväkotiki Kaartintorpan hankkeita ei ole aikaisitettu.

Hopplaxskolan Lokkalantien toimipisteen, Kruunuhaan yläasteen, Käpylän peruskoulun Väinölänkadun ja Untamontien toimipisteiden, Lautasaaren ala-asteen Myllykallion toimipisteen, päiväkotiki Myllytontun ja

Mustapuron, Mustakiven korttelitalon ja Pihlajiston ala-asteen hankkeita on myöhennetty aikataulujen viivästymisen vuoksi.

Esittelijän perustelut

Kaupunkiympäristön toimialan rakennukset ja yleiset alueet palvelukonaisuuden rakennetun omaisuuden hallintapalvelu on pyytänyt 29.6.2018 mennessä lausuntoa kasvatus- ja koulutuslautakunnalta 29.5.2018 päivätystä talonrakennushankkeiden rakentamishjelma-luonnoksesta vuosiksi 2019–2028 ja ehdotuksesta vuokra- ja osakekohteiden suunnitteilla olevista uudis- ja perusparannuskohteista vuosiksi 2019–2021.

Terveys- ja hyvinvointivaikutukset

Rakentamishjelman sisällöllä on vaikutuksia terveyteen. Lisätiloilla ja korjaushankkeilla taataan riittävät, ajanmukaiset, turvalliset ja terveelliset oppimis- ja työympäristöt. Tilojen tukevat oppijoiden ja henkilökunnan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Mauno Kemppe, tilapalvelupäällikkö, puhelin: 310 86860
mauno.kemppi(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kaskon hanke esitys huhtikuu 2018
- 2 Lausuntopyyntö toimialoille
- 3 TAE 2019-28_talonrakennushankkeet_lausuntoversio_20180529.xlsx 3
- 4 Vuokra- ja osakehanke-ehdotukset vuosille 2019-2021 pääomitettuna

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, kasvatus- ja koulutuslautakunta